

Polen, ett land med en nationell judisk minoritet - utan judar...

Hur många judar som finns i Polen är omöjligt att säga; det finns en rad olika uppgifter om detta. Men på en befolkning av omkring 38 miljoner invånare är uppskattningsvis 10 000 judar ett mycket litet antal. Vissa hävdar att de idag är så få som 2-3000. Likafullt har man en officiell minoritetspolitik, där judarna är en av flera grupper. Detta innebär att staten bidrar med ekonomiskt stöd för att skydda, bevara och utveckla judisk kultur och språket jiddisch. Judiska kulturfestivaler, bokutgivning och tidskrifter med judisk anknytning, ja, till och med regelbundna radioutsändningar på jiddisch kan påräkna ekonomiskt bidrag från den polska staten. Det blivande muséet i Warszawa över de polska judarnas historia räknas också som en nationell angelägenhet.

Man kan studera jiddisch vid ett flertal universitet på fakulteterna för judaistik, språk, religion eller historia. Jagiellonska Universitetet i Kraków har en välrenommerad institution för jiddischstudier.

Kurser i jiddisch finns i Łódź och framför allt i Warszawa, där Fundacja Szalom bedriver jiddischundervisning med ett 50-tal deltagare i olika åldrar. Samma organisation, under ledning av dess grundare Gołda Tencer, organiserar årligen internationella seminarier i jiddisch med kvalificerade föreläsare. I år var det en treveckorskurs. Slående är att de allra flesta av deltagarna är ickejudar samt den höga nivån på särskilt de unga polska deltagarna.

Gołda Tencer anordnar också varje sommar Singerfestivalen i Warszawa med ett rikt utbud av kulturaktiviteter med judiska förtecken.

Den årliga judiska kulturfestivalen i Krakóws Kazimierz är redan en känd företeelse och lockar en stor publik från många länder.

Ania Szyba, koordinatör och sakkunnig för jiddischseminariet i Warszawa, menar att enligt hennes kännedom finns det ingen polsk jude som idag använder jiddisch som umgängesspråk.

Så varifrån kommer då detta starka intresse för judisk kultur och särskilt jiddisch? Ania Szyba anser att det är en generationsfråga, där humanistiskt intresserade ungdomar försöker att förstå sin egen historia. Den tusenåriga

polisk-judiska samvaron var, precis som Förintelsen, under många år en ickefråga i det socialistiska Polen. Att idag försöka förstå vad som skett och även att komma fram till en uppgörelse med sin egen, ofta smärtsamma, historia är mycket mindre laddat än tidigare. Det som upplevts som angrepp på den nationella självbilden har alltid väckt starka reaktioner i Polen men på senare tid tycks en förändring vara på väg. Detta kan vara en av flera förklaringar till det starka intresset för det judiska i Polen.

Knappast något annat europeiskt land har en så omfattande bokutgivning med judiska temata som just detta land praktiskt taget utan judar.

Ett exempel på statligt kulturstöd är antologin om den modernistiska jiddischlitteraturen i Warszawa under mellankrigstiden, Warszawska awangarda jidysz - Antologia tekstów. Alla texter i den rikt illustrerade boken från 2005 är på jiddisch respektive polska. En så smal utgåva vore naturligtvis otänkbar utan stöd.

Det bedrivs idag ett omfattande kulturellt, ekonomiskt, tekniskt och även militärt samarbete mellan Polen och Israel. Det finns ett starkt och positivt intresse i Polen för Israel, dit många polska ungdomar reser som turister, för att praktisera eller för att fördjupa sina kunskaper i hebreiska.

Intressanta internetlänkar i sammanhanget kan vara:
www.kolpolin.pl (för att lyssna från arkivet: gå ner till vänster och klicka på [נייע כוואליעס](#)),
www.shalom.org.pl, www.jewishfestival.pl eller
besök [יידיש לעבט](#), en intressant nyhet, skapad av unga entusiastiska jiddischister: <http://jidysz.net/pl>

Mycket nöje vid datorn och välkomna till höstens jiddischkurser på Församlingen!

Aktuella kurser är termin två respektive termin åtta, vilka börjar i slutet av september eller i början av oktober. Vi hoppas också kunna påbörja den informella konversationsgruppen i jiddisch, som vi tidigare annonserat om i Det Senaste. Intresserade kan kontakta Tom Shulevitz eller